

BELEDİYE MECLİSİ KARARLARINA GÖRE İŞGAL YILLARINDA AKHISAR'DA FİYATLAR (1920- 1922) *

Oktay GÖKDEMİR

Giriş

Batı Anadolu Bölgesi'nin Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndaki rolü 1919-1922 yıllarının yaratmış olduğu olağanüstü koşulların bir sonucu olarak henüz tam anlamıyla ortaya konulamamıştır. Bölgede verilen ulusal direnişle ilgili olayların belgeleri- bir çoğu yakılmış olduğundan - bize kadar ulaşmamıştır. Buna rağmen bölgedeki siyasal, sosyal ve askeri gelişmelerin sonradan yazılan hatıratlarda belirtilmeye çalışıldığını görmekteyiz¹. Hatıratlara dayalı olarak ortaya konulan inceleme eserlerin sayısı ise bir hayli kabarıktır. Yine bu hatıratlar göz önünde bulundurularak bölgedeki olaylar bazı romanlara konu edilmiştir². Bunlar içinde belgesel nitelikte değerlendirilebilecek tek eser ise Balıkesir yöresindeki direnişi örgütlenmeye çalışan Hacim Muhittin Çarıklı'nın, Şerafettin Turan tarafından yayınlanan hatıralarıdır. 1989 yılı içinde Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan İlhan Tekeli - Selim İlkin ikilisinin belgesel nitelikteki araştırmalarını da buna ekleyebiliriz³.

* Bu makale, "İşgal Yıllarında Akhisar 1919-1922 (Saruhan), (Belediye Meclisi Kararları)" konulu yüksek Lisans Tezimizin bir bölümü olup, tez çalışmalarım sırasında olumlu katkılarıyla beni yönlendiren Tez danışmanım hocam Prof. Dr. Ergün AYBARS'a burada teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

¹ Bkz. Kazım Özalp, Millî Mücadele 1919- 1922, C. I, İstanbul, 1982 ; Celal Bayar, Ben de Yazdım, VIII. Cilt, İstanbul, 1967, 1972 ; Rahmi Apak, Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, İstanbul, 1987, Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ve Hacim Muhittin Çarıklı'nın Kuvay-ı Milliye Hatıraları, Hazırlayan Şerafettin Turan, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara 1967.

² Bkz. İlhan Selçuk, Yüzbaşı Selahattin'in Romanı, İstanbul 1981, Kemal Tahır, Yorgun Savaşçı, İstanbul 1986, Hasan İzzettin Dinamo, Kutsal İsyân, VIII. Cilt, İstanbul, 1980.

³ İlhan Tekeli - Selim İlkin, Ege'deki Sivil Direnişten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey, Ankara 1989.

Bütün bu eserlerde göze çarpan ilk özellik, bölgedeki olayları 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanistan tarafından işgali ile başlatıp ; 22 Haziran 1920 Yunan Genel Taarruzu sonunda bölgedeki yerleşme birimlerinin işgal edilmesiyle sona erdirmeleridir. 22 Haziran 1920'den 9 Eylül 1922'ye kadar olan dönemin ise sadece 26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taaruz ile birlikte ele alınmış olduğunu görüyoruz. Oysa Yunan İşgali altında iki yıl yaşayan Batı Anadolu İnsanı'nın işgal dönemindeki yaşantısının her yönünü bütün ayrıntılarıyla ortaya koymak gerekmektedir. Konumuz açısından belirtebilecek en önemli yan ise bütün bu incelemelerde ekonomik yaşamın ihmal edilmesidir. Ekonomik yaşamı ortaya koyacak belgelerin bir çoğunun yanmış olması böylesi bir eksikliğin doğmasına neden olmuştur. Örneğin işgal yıllarında yerleşme birimlerindeki fiyat hareketleri nasıldı? Biz bu makale ile bu konudaki eksikliğin bir bölümünü kapatmayı amaçladık. Yüksek Lisans tez çalışmalarımız sırasında Akhisar Belediye Arşivi'nde bulduğumuz Osmanlıca ve Yunanca olarak tutulmuş Belediye Meclisi Karar Defterleri'ndeki bilgilere dayanarak, Akhisar'da işgal döneminde satılan malların fiyatlarına ortaya koymaya çalışacağız.

I- BELGELERİN TANITIMI

Girişte de belirttiğimiz gibi Akhisar Belediye Arşivinde Yüksek Lisans tezi çalışmalarımız sırasında bulduğumuz ve yakın dönem tarihimiz için oldukça önemli sayılabilecek defterler ileride yapılacak çok daha ayrıntılı bir çalışmaya konu olabilir. Özellikle Yunanca olarak tutulmuş Belediye Meclisi Kararları bu dönem için ender rastlanabilecek Yunanca kaynaklardandır. Bu belgeleri Akhisar Belediye Arşivinde sağlam olarak bulmamızın nedeni ise Yunanlıların Akhisar'ı yakmadan geri çekilmeleridir. Büyük bir şans eseri elimize yok olmadan geçen bu defterler onyedidir. Şu anda hepsi Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivine tez danışmanım hocam, Prof. Dr. Ergün Aybars'ın katkılarıyla kazandırılmıştır.

Akhisar Belediye Arşivinde bulduğumuz Belediye Encümen Karar Defterleri, incelediğimiz dönemle ilgili olarak, Akhisar'da Belediye hizmetlerinin nasıl gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Bunun yanında belki de en önemli yararı, 1920 Haziran'ından 1922 Eylül'üne kadar işgal altında kalan bu küçük batı Anadolu şehrinin insanlarının işgal altında nasıl yaşadıklarını, Belediye Meclisi kararlarıyla da olsa ortaya koymasıdır.

Belgelerden ve Akhısar'da o dönemi yaşamış olan insanlardan öğrendiğimize göre, Yunanlılar 22 Haziran 1920'de Akhısar'ı işgal ettikten sonra Belediye hizmetlerinin yine eskisi gibi sürdürülmesini kabul etmişlerdir. Kanımızca "Megali İdea" denilen büyük hayallerini gerçekleştirmek için Batı Anadolu Bölgesini işgal eden Yunanlılar Anadolu topraklarına geçici bir süre için değil, bütün kurumlarıyla yerleşmek amacı ile geldiklerini kanıtlarcasına özellikle yerli halkın tepkisini çekmemek amacı ile bu duruma göz yummuşlardır.

Osmanlıca ve Yunanca olarak yazılan Belediye Meclisi kararları birbirinin devamı niteliğindedir. Akhısar Belediye Meclisi'nin incelediğimiz dönem içerisinde kayıtlara geçirmiş olduğu ilk karar, 15 Temmuz 1336 (H) / 1920 tarihli'dir. Yunanca yazılan ilk karar ise 17 / 30 Kasım 1921 tarihli'dir. Türklerin ve Rumların kullandıkları tarihler arasında (Miladi ve Rumi takvimden dolayı) 13 günlük fark olduğundan, kararlar yazılırken bu durum göz önünde bulundurulmuştur. Her iki kararı da gözden geçirdiğimizde kararların altındaki imza ve mühürlerin aynı kişilere ait olduğunu görmekteyiz. Kararlar genel olarak, iki Türk, iki Rum aza tarafından imzalanmıştır. Osmanlıca yazılan kararlarda, Belediye Reisi Türk iken, Yunanca yazılan kararlarda Belediye Reisi Rumlardan'dır. Hafız Salıhzade Mehmet Ağa Belediye Reisliğinde 17 /30 Kasım 1921 tarihine kadar bulunmuş ; bu tarihten 9 / 21 Ağustos 1922 yılına kadar yapılan son toplantıya kadar ise Belediye Reisliği görevinden T. Leontaridu bulunmuştur.

Kararlar ; Belediye Katibi tarafından deftere geçirilmiştir. Osmanlıca yazılan kararlar Rika türünün tüm özelliklerini yansıtmaktadır. Kararları deftere geçiren katiplerin sık sık değişmesinden dolayı yazı stili değişikliklere uğramıştır. Karar Defteri'nin 127. sayfasından itibaren yazılmaya başlayan kararların başında ; karar numarası, alınan karar ve kararın sonunda ise Belediye Reisi, dört aza ve katip için imza yeri açılmıştır.

Kararlar bazen, çeşitli konularda, çeşitli kimseler tarafından Belediye'ye verilen dilekçeler göz önünde bulundurularak verilmiştir. Bu dilekçeler Belediye görevlilerinden olan Çavuşlar ve Müfettiş tarafından verildiği gibi, halk tarafından da verilmektedir.

"Karaosmanoğlu Halil Mahdumu Osman'ın Saraç Yahya hakkındaki istidasına karardır.

Mezkur pencerenin kireçle kapatılması hususu karargir oldu ⁴ örneğinde olduğu gibi Belediye Meclisi Karar Defterleri üzerinde çalışma yapacaklar için en zor taraflardan biri de bu tür dilekçelere dayanak olarak alınan kararlarda, karara dayanak olan asıl dilekçe metninin ortada olmayışıdır. Bu nedenle bazı kararların içeriklerini anlamakta oldukça sıkıntı çektiğimizi belirtmeliyiz.

Belediye Meclisi'nin toplantı günleri işe sürekli bir değişiklik göstermektedir. Bazen haftada üç gün toplanan Belediye Meclisi, bazen de dönemin koşullarının bir sonucu olsa gerek onbeş günde bir toplanabilmiştir.

Yunanca yazılmış kararlar ise^x yukarıda belirttiğimiz gibi 17/30 Kasım 1921 tarihinde başlamaktadır. Çeşitli konulardaki kararlar bir defter sayfası boyunca ard arda sıralanmıştır. Kararların altına Belediye Reisi, dört aza ve katip imza atmışlardır. Yunanca yazılan kararlar genellikle Belediye Reisi, T. Leontaridu, Meclis üyeleri, Georgio Prodromidu, Dimitrio Hacı Nikolau, Yılanoğlu Mehmet Ali, Hafız Salıhoğlu Mehmet tarafından alınmıştır. Burada hemen belirtelim ki Yunanca kararların belirli bir kısmını çeviriden doğan güçlükler nedeniyle kullanamadık.

Kararların hepsini gözden geçirdiğimizde içeriklerinin, fiatlar, tayinler, işten çıkarmalar, Akhisar esnafına verilen cezalar, temizlik işleri, asayiş, aydınlatma, İmar ve karaborsacılığa karşı alınan önlemler olduğunu gördük.

⁴ Akhisar Belediye Meclisi Karar Defteri, Osmanlıca Kararlar, 31 Ağustos 1336, 1920, Kararlar No:41 (Bundan sonra, K.D, K. No.: şeklinde geçecektir).

^x Yunanca Kararları çevirerek bize büyük katkı sağlayan Akhisar Zeynelzade Halk Kütüphanesi Müdürü İsmail Kurtoğlu'na teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

II. İŞGAL YILLARINDA AKHİSAR'DA FİYATLAR

İncelediğiniz dönem içinde Akhısar Belediye Meclisi, şehirde satılan her türlü malın fiyatını gerek narh koymak suretiyle gerekse Düyun-u Umumiye İdaresi'nin önerisi üzerine belirlemeye çalışmıştır. Fiyatlarla ilgili kararlarda göze çarpan en belirgin özelliklerden birisi, dönem koşullarına uygun olarak sürekli bir yükselmenin görülmesidir. Bunun yanında Belediye Meclisi bazı fiyatları belirlerken vurgunculuğu yani ihtikarı da göz önünde bulundurmıştır. Bu konuda en ilginç örneklerden birtanesi 22 Teşrin-i Evvel 1336 (1920) 'de tuz fiyatı ile ilgili olarak alınan karardır. Bu kararda :

" Makulenin içinde başlıca lüzum olan tuz meselesi olup, Akhısar'da pek başka şekil almıştır. Tuz ihtikarının menfi hususu şimdiye kadar Belediye tarafından idare edilip fukaraya beş kuruş üzerinden satıldığı ve esnafa da ol suretle tenbihat icra edilip beş kuruştan fazlaya satanlar hakkında takibat-ı kanuniye icra edildiği ve bu suretle ihtikarın önüne geçilmiş iken bir aydan beri güya fukaraya daha ucuz satılacağı zannıyla tuzlar doğrudan doğruya istasyon Memurluğu'na gönderilerek, memur-ı mumailayh'de keyfe ma-yeşa tüccara ve deveçilere toptan satarak Akhısar bakkal esnafına pek az verildiği cihetle tuzların bu suretle tevzili yüzünden bugün tuzun beher kıyyesi on kuruşa fırlamış olduğu ve eski fiyatına nazaran iki misli terfi eylediği fukara ve esnaf ahalsinden vuku bulan sadâ ve şikayeten anlaşılmiş....." denilerek bu konuda tuzların daha önceden olduğu gibi yine Belediye'ye teslim edilmesi ve böylelikle ihtikarın önlenmesi kararlaştırılmıştır ⁵.

Akhısar Belediye Meclisi, bu dönemde fiyatlarla ilgili olarak ; eknek fiyatları, et fiyatları, meyve - sebze-hububat fiyatları, yaka-cak fiyatları ve içecek fiyatlarını almış olduğu kararlara belirlemeye çalışmıştır. Şimdi sırasıyla bu kararları gözden geçirelim :

⁵ K.D, 22 Teşrin-i Evvel 1336, 1920, K. No : 56

1- Ekmek Fiyatları

Akhisar Belediye Meclisi'nin ekmek fiyatlarıyla ilgili olarak bu dönem içinde almış olduğu ilk karar 15 Temmuz 1336 (1920) tarihli'dir. Bu karar verilirken halen yürürlükte bulunan rayiç incelenmiş ve ekmek narhlarının olağanüstü yükseldiği tesbit edilerek, narhların tenzili düşünülmüş ve has undan yapılacak ekmeğin 85 dirheminin beş kuruşa satılması kararlaştırılmıştır ⁶.

23 Temmuz 1920'de yine ekmek narhlarının düşürülmesi yönünde bir karara rastlamaktayız. Bu kararda has maldan yapılacak ekmeğin 348 dirhemi 20 kuruş, 174 dirhemi 10 kuruş, 87 dirhemi 5 kuruş olarak tesbit edilmiş, kuru maldan yapılacak ekmeğin fiyatı ise 400 dirhemi 15 kuruş, 200 dirhemi 7,5 kuruş olarak belirlenmiştir ⁷.

1337 (1921) yılı kış aylarında ekmek fiyatları Belediye tarafından yeniden düzenlenmiş ve 16 Şubat 1921'de has ve birinci kalite undan çıkarılacak ekmeğin kilosu 23, karışık olmayan kuru maldan çıkarılacak ekmeğin kilosu ise 15 kuruş olarak tesbit edilmiştir ⁸. Fakat Belediye Meclisi 1921 yılı Mart ayında un fiyatlarının düşmesi üzerine 30 Mart 1921'de aldığı kararla birinci kalite undan çıkarılacak ekmeğin 22 kuruşa satılmasını kararlaştırmıştır. Böylelikle 16 Şubat 1921'de 23 kuruş olan birinci kalite undan yapılan ekmek 30 Mart 1921'de 22 kuruşa indirilmiştir ⁹.

Ekmek fiyatlarıyla ilgili olarak Meclis, 1921 yılı yaz aylarında da karar alarak 4 Haziran 1921'de has undan çıkarılacak 115 dirhemlik ekmeğin 5 kuruşa satılmasını kararlaştırmıştır ¹⁰. 14 Temmuz 1921'de ise has undan çıkarılacak ekmeğin 105 dirheminin 5 kuruşa satılması tesbit edilmiştir ¹¹.

Yunanca yazılan Belediye Meclisi Kararlarında ise ekmek fiyatlarıyla ilgili olarak tek karara rastladık. 27 Şubat /12 Mart 1922'de

⁶ K.D, 15 Temmuz 1336, 1920, K.No:2

⁷ K.D, 23 Temmuz 1336, 1920, K. No : 10

⁸ K.D, 16 Şubat 1337, 1921, K. No :75

⁹ K.D, 13 Mart 1337, 1921, K. No : 6

¹⁰ K.D, 4 Haziran 1337, 1921, K. No :29

¹¹ K.D, 14 Temmuz 1337, 1921, K. No: 30

fırıncıların zararı göz önünde bulundurularak 266 gram ekmeğin 10 kuruşa, 532 gram ekmeğin ise 20 kuruşa satılması kararlaştırılmıştır¹².

Görüldüğü gibi halkın temel tüketim maddesi olduğu için ekmeğin fiyatlarında günümüzde de olduğu gibi fazla yükselmeler söz konusu değildir. Belediye Meclisi genellikle un fiyatlarını göz önünde bulundurarak ekmeğin fiyatlarını belirlemeye çalışmıştır.

2- ET FİYATLARI

Akhisar Belediye Meclisi'nin ele aldığımız dönem içinde et fiyatlarıyla ilgili olarak almış olduğu ilk karar 15 Temmuz 1920 tarihlidir. Belediye Meclisi bu kararda koyun ve kuzu etinin kıyyesinin 80, erkek ile oğlak etinin kıyyesinin 40, sığır etinin kıyyesinin 50 kuruşa satılmasını, ayrıca bu hayvanların damızlığa elverişli olmadığı Belediye tarafından kontrol edildikten sonra kasaplarca kesilmesini kararlaştırmıştır¹³. 1920 yılı yazında Akhisar'da erkek eti kıtlığının baş göstermesi üzerine Belediye Meclisi'nde " ahaltın havayic-i zaruriyesine nebni" denilerek erkek etinin fiyatı 18 Ağustos 1920'de 60 kuruşa çıkarılmıştır¹⁴.

Dişi keçi etinin satılması Belediye tarafından yasaklanmış olmasına rağmen, kasaplar tarafından bu yasağa uyulmayarak kesilmesi Belediye'ye yapılan şikayetlerden anlaşılabilir ve dişi keçi etinin kesilmesinin önlenmesi amacı ile daha önce et fiyatlarıyla ilgili olarak verilen narhların biraz daha arttırılması uygun görülmüş, erkek etinin kıyyesine 70, kuzu etinin kıyyesine 90, koyun etinin kıyyesine 100 ve oğlak etinin kıyyesine 50 kuruş narh verilmiştir¹⁵.

1920 yılı Aralık ayında Akhisarlı kasapların kış ayları olmasından dolayı kesime elverişli koyunun az bulunması nedeni ile et fiyatlarının arttırılması için verdikleri dilekçe sonucunda Belediye Meclisi 17 Kanun-u Evvel 1920'de almış olduğu kararla koyun etinin kıyyesine 105, erkek etinin kıyyesine 75, sığır etinin kıyyesine

¹² Akhisar Belediye Meclisi Karar Defteri, Yunanca Kararlar, 27 Şubat/12 Mart 1922, Karar No:1, (Bundan sonra K.D.Y.K. diye geçecektir).

¹³ K.D, 15 Temmuz 1336, 1920, K. No : 1

¹⁴ K.D, 14 Ağustos 1336, 1920, K. No : 31

¹⁵ K.D, 1 Teşrin-i Evvel 1336, 1920, K. No : 47

ise 65 kuruş narh vermiştir ¹⁶. Meclis , bundan yaklaşık bir ay sonra et fiyatlarında yeni bir düzenleme yapmış koyunların kılığı gözönüne alınarak koyun etine 110, erkek etine 80 kuruş narh verilerek fiyatlar arttırılmıştır ¹⁷.

1921 yılı Şubat ayı içinde kuzuların kılığı yüzünden kuzu etinin kesilmemesi üzerine Akhısar Belediye Meclisi 16 Şubat 1921'de Akhısar'ın etsir kalmasını önlemek amacı ile kuzu etinin kayyesinin 120 kuruştan satılmasını kararlaştırmıştır ¹⁸.

Et fiyatlarıyla ilgili olarak verilen 15 Temmuz 1920 tarihli ilk karardan, 16 Şubat 1921'e kadar olan dönemle ilgili bir karşılaştırma yapacak olursak :

<u>CİNSİ</u>	<u>15 TEMMUZ 1920</u>	<u>16 ŞUBAT 1921</u>	<u>ARTIŞ ORANI</u>
Kuzu Eti	80 Kuruş	120 Kuruş	% 50
Koyun Eti	80 Kuruş	110 Kuruş	% 37,5
Erkeç Eti	40 Kuruş	80 Kuruş	%100
Oğlak Eti	40 Kuruş	50 Kuruş	% 25
Sığır Eti	50 Kuruş	65 Kuruş	% 30

Görüldüğü gibi yedi aylık bir dönem içinde et fiyatlarında belirgin bir yükselme söz konusudur. Bu dönem içinde de en çok artış % 100'lük bir oranla erkek etinde görülmektedir.

25 Mayıs 1921'de bu sefer kesimlik hayvanların bol bulunması nedeniyle kuzu etine 80 kuruş, oğlak etine de 50 kuruş narh verilmiştir. Bu kararda et fiyatlarında ilk kez belirgin bir düşme söz konusudur ¹⁹.

Yunanca tutulan kararlarda ise et fiyatlarıyla ilgili olarak 7/20 Mayıs 1922'de erkek etinin 80, sığır etinin 60 kuruştan satılması kararlaştırılmıştır ²⁰. 13 / 26 Mayıs 1922'de ise kuzu etinin 70, sığır etinin ise 50 kuruşdan satılması kararlaştırılmıştır ²¹.

¹⁶ K.D, 1 Kanun-u Evvel 1336, 1920, K. No : 66

¹⁷ K.D, 21 Kanun-u Sani 1337, 1921, K. No : 69

¹⁸ K.D, 16 Şubat 1337, 1921, K. No : 79

¹⁹ K.D, 25 Mayıs 1337, 1921, K. No : 13

²⁰ K.D. Y.K, 7 / 20 Mayıs 1922, K. No : 6

²¹ K.D.Y.K, 13 / 26 Mayıs 1922, K. No : 1

Et fiyatlarıyla ilgili olarak göze çarpan en belirgin özellik fiyatların mevsimlere göre değişiklikler göstermesidir. Kanımızca et fiyatlarında görülen artış ve düşüşler kesimlik hayvanların mevsimine göre az veya çok bulunması ile ilgilidir.

3- MEYVE SEBZE VE HUBUBAT FİYATLARI

Akhisar Belediye Meclisi, incelemeye çalıştığımız dönem içinde meyve, sebze ve hububat fiyatlarını gerek narh koymak suretiyle, gerekse de Akhisar'da bulunan Duyun-u Umumiye Memurluğu'nun istekleri doğrultusunda belirlemeye çalışmıştır.

23 Temmuz 1920'de yazlık meyve ve sebze fiyatlarının "sene-i haliye de husule gelen mahsulatın fiyatları isimleri hıızalarına terkım kılınmış ve raic-i mahalliye muvafık bulunmuş olduğuna heyetimizce müttefikan karar verildi " denilerek fiyatlar şu şekilde belirlenmiştir :

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Selimağa Eriği	7,5
Bahçe Eriği	2,5
Can Erik	7,5
Karaca (?)	100
Domates	2
İğde	6
Taze Kabak	0.5
Hıyar ve Acur	1.5
Patlıcan	0.5
Karpuz	4.5 ²² .

Akhisar Belediye Meclisi, bu karardan sonra 325 senesi ayrıyat-ı öşriye bakayasının bedelat-ı tahsili için " Düyun-u Umumiye

²² K. D, 23 Temmuz 1336, 1920, K. No :11

Memurluğu'nun isteği üzerine 1 Teşrin-i Evvel 1920'de meyve, sebze ve hububat fiyatlarıyla ilgili mazbatayı imzalamıştır. Bu mazbata'da fiyatlar

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Buğday	70
Arpa	60
Ulaf	15
Çavdar	50
Mısır	30
Burçak	25
Akdarı	15
Kumdarı	20
(Okunamadı)	10
Mürdak ?	15
Kuru Bakla	25
Nohut	10
Kızıl Darı	10
Araka	25
Mercimek	37.50
Taze (Okunamadı)	4
Nar	4
Şeftali	7
Patates	15
Susam	30
Adı yaş Üzüm	8
Razakı	12
Çekirdeksiz Üzüm	8
Ayva	3
Ceviz	15
Çiğitli Pamuk	25
Koza	17.50

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Zeytinyağı	80,50
Basmalık Zeytin Danesi	12
Yağlık Zeytin Danesi	6
Haşhaş	20
Soğan	3
Soğan Tohumu	12.50
Börülce	12,50 ²³ .

Fiyatlar yukarıdaki gibi belirlenmiş fakat Düyun-u Umumiye Memurluğu bu fiyatları az bularak belediye Meclisi'ne yeni bir fiyat müzekkiresi vermiştir. Meclis 22 Teşrin-i Evvel 1920'de bu durumu görüşerek " 335 senesi ayniyat-ı öşriye bakayasının bila bedelan tahsili için " 50 numaralı kararda belirtilen fiyatların raic-i milliye uygun olduğunu ve başka fiyat takdirinin mümkün olmadığını Düyun-u Umumiye Memurluğu'na bildirmiştir²⁴.

Belediye Meclisi 21 Teşrin-i Sani 1920'de bu sefer kışlık meyve ve sebzelerin fiyatını belirlemiştir. Buna göre kışlık meyve ve sebzelerin fiyatı şu şekildedir :

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Pancar	3.20
Kereviz	7.20
Turp	3.20
Havuç	3
Yer elması	4
(Okunamadı)	10
Karn-ı Bahar	5
Muşmula	10 ²⁵

²³ K. D. 1 Teşrin-i Evvel 1336, 1920, K. No : 50

²⁴ K. D. 2 Teşrin-i Evvel 1336, 1920, K. No : 58

²⁵ K. D. 21 Teşrin-i Sani 1336, 1920, K. No : 66

Akhisar Düyun-u Umumiye Memurluğu 12 Kanun-u Evvel 1920'de 211 numaralı müzekkire ile Belediye'ye müracaat ederek zeytin fiyatlarının belirlenmesini istemiş ve alınan kararla :

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Basmalık Tane Zeytin	6
Yeşil Tane Zeytin	6
Yağlık Tane Zeytin	5

Zeytin fiyatları yukarıdaki gibi belirlenmiş ve bu fiyatların Düyun-u Umumiye Memurluğu'na bildirilmesi kararlaştırılmıştır. yine aynı gün alınan kararla kışlık sebzelerin kilosunun ne kadar satılacağı belirlenmiştir. Buna göre fiyatlar :

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Patates	15
Makarino	45
Soğan	10
Lahana	15,20
Kereviz	15
(Okunamadı)	70
(Okunamadı)	50
Pırasa	12,20 ²⁶

olarak tesbit edilmiştir.

1921 yılı Temmuz ayında yazlık sebze ve meyvelerin fiyatlarında yeni bir düzenleme yapıldığını görmekteyiz. Buna göre yazlık sebze ve meyvelerin satış fiyatı şu şekilde tesbit edilmiştir :

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Selimağa ve Caneriği	10
Bahçe Eriği	3
Tatlı Elma	10
Armut	10

²⁶ K. D, 18 Kanun- Evvel 1336, 1920, K. No : 67-68

<u>CİNSİ</u>	<u>KURUŞ</u>
Kiraz	15
Vişne	10
Kayası	10
Zerdali	7,20
Taze Fasulye	7,20
Taze Börülce	7,20
Hıyar ve Acur	2,20
(Okunamadı)	15 ²⁷

Bu fiyatların bazılarıyla Temmuz 1920 fiyatlarını karşılaştırdığımızda örneğin erik fiyatlarını ele alacak olursak :

	15 Temmuz 1920	14 Temmuz 1921	Artış Oranı
Selimağa	7,5 Kuruş	10 Kuruş	% 33
Bahçe Eriği	2,5 Kuruş	3 Kuruş	% 20
Caneriği	7,5 Kuruş	10 Kuruş	% 33

Fiyatlarda belirgin bir yükselme söz konusudur.

Yunanca yazılan Meclis Kararları'nda ise 1922 Haziran ayında domatesin kilosu 20 kuruş olarak belirlenmesine rağmen²⁸, Temmuz ayında domatesin kilosu 10 kuruşa kadar indirilmiş, bamyaya ve taze fasulye'nin ise 10 kuruşa satılması kararlaştırılmıştır²⁹.

4- YAKACAK FİYATLARI

İncelediğimiz belgelerde yakacak fiyatları ile ilgili olarak bir tek karara rastlayabildik 15 Teşrin-i Evvel 1921'de Akhisar Belediye Meclisi odun ve kömürün satış fiyatlarını ve satış yerlerini kararlaştırmıştır. Yakacak fiyatlarıyla ilgili olarak tek karar olması dolayısıyla burada aynen vermeyi uygun bulduk.

"Bundan böyle kuradan kasabaya beray-ı fûruht ahalinin getirecekleri kömürün beher kıyyesini beş kuruşa ve dükkanlarında

²⁷ K. D, 14 Temmuz 1337, 1921, K. No : 28

²⁸ K.D.Y.K. 7 / 20 Haziran 1922, K. No : 4

²⁹ K.D.Y.K, 4 / 17 Temmuz 1922, K. No : 1

kömür satacak esnafın satacakları kömürün keza beher kıyyesini altı kuruşa satacakları ve kömür satış mahallinin Tahtakale ile Yeni Camiönü ve odun satış mahallinin Dernek Pazarı altındaki Yeni Kabristan arasında satmaları münasib kılınmış olmakla ol vechile muamele olunmasında münadi vasıtasıyla ilanıya beraber çavuşlar vasıtasıyla da gelecek satıcılara odun ve kömür rüsumunun gösterilmesi karargır oldu"³⁰.

5- İÇECEK FİYATLARI

Yakacak fiyatlarında olduğu gibi içecek fiyatlarıyla da ilgili olarak bir tek karara rastlayabildik. Akhisar Belediye Meclisi 16 Mart 1921'de kahveciler tarafından satılan 1 fincan kahvenin fiyatını 1 kuruş 20 para, çayın fiyatını da 1 kuruş 30 para olarak tesbit etmiştir.³¹

SONUÇ

Yukarıda da gözlemlenebileceği gibi İşgal Yıllarında Akhisar'da fiyatlarda belirgin yükselmeler söz konusudur Savaş ekonomisi kurallarının yürürlükte olduğu bir dönemde Akhisar'da fiyatlarda görülen bu yükselmenin yerli halk üzerinde olumsuz etkiler yaptığı açık olarak ortadadır. Hemen belirtmek gerekir ki halk tarafından Belediye'de verilen istida metinleri elimizde olmadığı için bu tepkilerin niteliğini açıklayabilme durumunda değiliz. Ancak savaş ekonomisi kuralları içinde ekonomik yaşamda vurgunculuk, karaborsa olayları da sıkça yaşanmaktadır³².

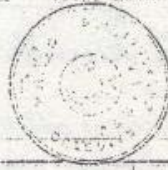
Sonuç olarak Akhisar'daki fiyat hareketleri ile bölgedeki diğer yerleşme birimlerindeki fiyat hareketleri karşılaştırıldığı zaman bu konuda daha genel bir yargıya ulaşabiliriz. Böylelikle Ege Bölgesi'nin işgal dönemindeki ekonomik yaşamı tam anlamıyla ortaya konulabilir.

³⁰ K.D., 15 Teşrin-i Evvel 1337, 1921, K. No : 99

³¹ K.D., 16 Mart 1337, 1921, K. No : 4

³² Bkz. Yukarıdaki 5 nolu dipnot

198

1

Euroopa'da 11. No. Kararları 1928

Evrensel Evrensel:

- 1) Kararın 1. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 2) Evrensel Kararın 2. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 3) Evrensel Kararın 3. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 4) Evrensel Kararın 4. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 5) Evrensel Kararın 5. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 6) Evrensel Kararın 6. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 7) Evrensel Kararın 7. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 8) Evrensel Kararın 8. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 9) Evrensel Kararın 9. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).
- 10) Evrensel Kararın 10. maddesindeki birinci paragrafın ikinci fıkrasında yazılı olanlar (Evrensel Kararlar).

[Handwritten signatures and notes at the bottom of the page]

دوره اول

و تلفات آن روز اشغال آن یک قطعه آن یک چند برشته و تلفات آن یک چند برشته

بازار	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
بازار	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵
بازار	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵
<p>بازار ...</p> <p>بازار ...</p> <p>بازار ...</p>							
بازار	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
بازار	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵
بازار	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵
<p>بازار ...</p> <p>بازار ...</p> <p>بازار ...</p>							
بازار	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
بازار	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵	۷۵
بازار	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵	۶۵
<p>بازار ...</p> <p>بازار ...</p> <p>بازار ...</p>							

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50